

# Matkailijoiden näkemykset Rukan alueen talousmetsien hoidosta

Hilli Anu, Hokajärvi Raili

22.8.2014 ::

## Metatiedot

**Nimeke:** Matkailijoiden näkemykset Rukan alueen talousmetsien hoidosta

**Tekijä:** Hilli Anu; Hokajärvi Raili

**Aihe, asiasanat:** avohakkuut, hakkuut, Kuusamo, luonnonhoito, luonto, luontoarvot, luontomatkat, maisemanhoito, matkailu, matkustaminen, metsänhoito, metsäsuunnittelu, metsät, metsätalous, pienaukkohakkuut, talousmetsät, ulkoilualueet, virkistysalueet, virkistyskäyttö

**Aihe, luokitus:** 40.7

**Tiivistelmä:** Metsänhoito- ja hakkuutoimenpiteet vaikuttavat metsän maisemalliseen arvoon ja ulkoilukokemuksen muodostumiseen. Siksi ulkoilu- ja virkistyskäytössä olevien metsäalueiden omistajat ja virkistysreittien ylläpitäjät tarvitsevat tietoa siitä, minkälaisen ulkoilu ympäristön kävijät kokevat viihtyisäksi.

Rukan alueella matkailu kasvaa ja haasteena on matkailun ja metsätalouden yhteen sovittaminen, koska suuri osa virkistysreiteistä kulkee yksityismaiden talousmetsissä. Rukan alueella metsät ovat eri kehitysvaiheissa olevia talousmetsiä, joissa toteutetaan harvennus- ja päätehakkuutarpeita. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Rukalla alueen virkistysreittien käyttäjien mielipiteitä alueen metsien käsittelystä.

Vastaajien mukaan metsänhoidon toimenpiteistä parhaiten Rukan alueelle sopivat taimikonhoito ja harvennushakkuut. Metsän uudistamiseen sopi vastaajien mukaan erityisesti pienaukkohakkuu. Yleensä ottaen hakkuumenetelmät, joissa metsän peittävyys ja metsäisyyden tuntu säilyvät, soveltuivat vastaajien mukaan hyvin alueelle.

Nyt saatujen tulosten mukaan hoidetut talousmetsät soveltuvat ulkoilu- ja virkistyskäyttöön ja tuloksia voidaan hyödyntää Rukan alueellisessa ja tilakohtaisessa metsäsuunnittelussa.

**Julkaisija:** Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

**Aikamääre:** Julkaistu 2014-08-22

**Pysyvä osoite:** <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2014062329364>

**Kieli:** suomi

**Suhde:** <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

**Oikeudet:** Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

## Näin viittaat tähän julkaisuun

Hilli, A. & Hokajärvi, R. 2014. Matkailijoiden näkemykset Rukan alueen talousmetsien hoidosta. ePooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 9. Hakupäivä 12.9.2014. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2014062329364>.

**Metsänhoito vaikuttaa metsien rakenteen lisäksi metsän maisemallisiin arvoihin ja metsästä aistittavaan tunnelmaan. Virkistyskäytössä olevien metsäalueiden omistajat ja virkistysreittien ylläpitäjät tarvitsevat tietoa siitä, minkälaisen ulkoiluympäristön kävijät kokevat viihtyisäksi. Oulun ammattikorkeakoulun hankkeessa selvitettiin matkailijoiden näkemyksiä Rukan alueelle soveltuvista metsänhoito- ja hakkuumenetelmistä. Taimikonhoitotyöt, puuston harvennukset ja muut metsän peittävyyden säilyttävät hakkuut soveltuvat matkailijoiden mukaan alueelle hyvin.**

Kuusamo on matkailullisesti maamme vetovoimaisimpia kuntia ja matkailun taloudellinen sekä työllistävä merkitys ovat huomattavat <sup>[1]</sup>. Matkailun vetovoima Kuusamossa perustuu luonnon vetovoimaisuuteen (kuva 1) ja luontoaktiiviteetteihin. Kesällä luonto ja maisemat ovat matkailun tärkeitä motiiveja, mutta talvella ulkoiluaktiiviteetit menevät näiden edelle <sup>[2]</sup> <sup>[3]</sup>. Talvikaudella suomalaisten luontoon suuntautuvat matkat liittyvät harrastustoimintaan, sillä lähes puolet matkoista liittyy hiihtoon ja lasketteluun <sup>[3]</sup>.



**Kuva 1. Matkailun vetovoima Kuusamossa perustuu luonnon vetovoimaisuuteen ja luontoaktiviteetteihin (Kuvaaja: Veijo Nivala)**

Ulkoilualueita ja -reittejä käytävillä on ulkoilukokemuksiin kohdistuvia odotuksia ja kävijän tyytyväisyys riippuu siitä, kuinka odotukset täyttyvät. Kävijöiden erilainen suhtautuminen metsänhoitoon ja luonnonsuojeluun näkyy myös siinä, millaisesta ulkoilumetsästä he pitävät <sup>[4]</sup>. Metsänhoito vaikuttaa metsien rakenteeseen ja maisema-arvoihin, joilla on merkitystä miellyttävän ulkoilukokemuksen muodostumisessa <sup>[5]</sup>.

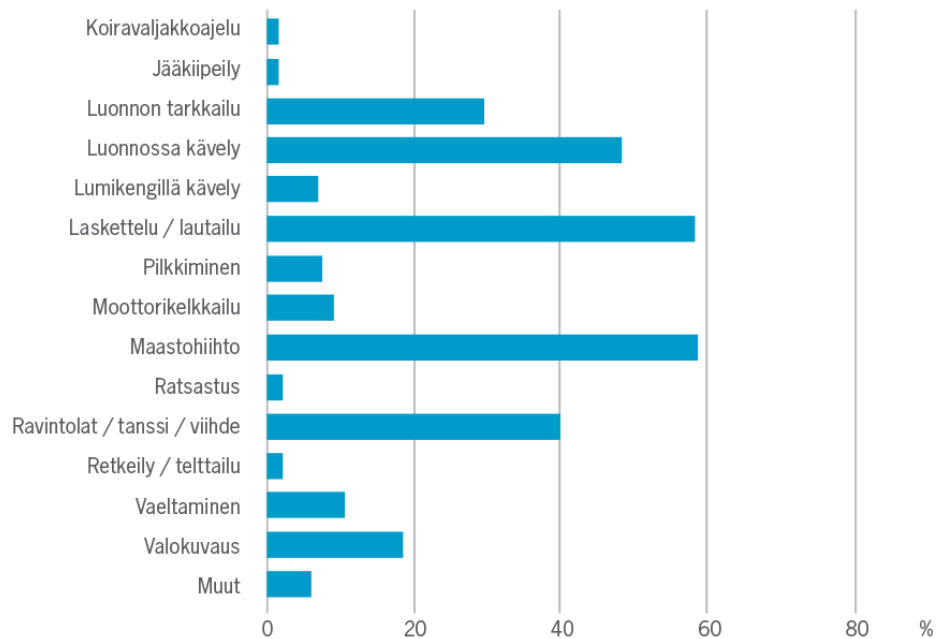
Ulkoilukäytössä olevien metsäalueiden omistajat ja virkistysreittien ylläpitäjät tarvitsevat tietoa siitä, minkälaisen ulkoiluympäristön kävijät kokevat viihtyisäksi. Rukan alueella metsiin kohdistuva matkailukäyttö perustuu suurelta osin yksityisten omistamien eri kehitysvaiheissa olevien talousmetsäalueiden käyttöön. Rukan alueella metsät ovat eri kehitysvaiheissa olevia talousmetsiä, pääosin havumetsiä. Noin 60 % alueen metsistä on kasvatusmetsiä, joissa esiintyy [harvennustarpeita](#). Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Rukalla matkailijain mielipiteitä alueen metsien käsittelystä.

## Aineisto ja menetelmät

Elinkeinölähtöisen, monitavoitteisen metsäsuunnittelun kehittäminen matkailukeskittymässä -hankkeessa selvitettiin matkailijoiden suhtautumista metsänhoitoon kyselytutkimuksena strukturoitua [lomaketta](#) käyttäen. Kysely suoritettiin 10.-11.4.2011. Matkailijoita haastateltiin Rukan taajamassa, laskettelurinteiden parkkipaikoilla, Uuttusuon latukahvilalla, Rukan ympäristöreitillä sekä hiihto- ja moottorikelkkailureitin yhtymäkohdassa lähellä 5-tietä. Pääosin tiedot saatiin haastattelijan ja matkailijan välisessä keskustelussa, mutta osa matkailijoista täytti kyselylomakkeen itse. Haastattelun yhteydessä vastaajille esitettiin kuvia eri metsänhoitotoimenpiteistä, jotta he tietäisivät, mitä kullakin toimenpiteellä tarkoitetaan. Vastauksia saatiin yhteensä 200 kappaletta.

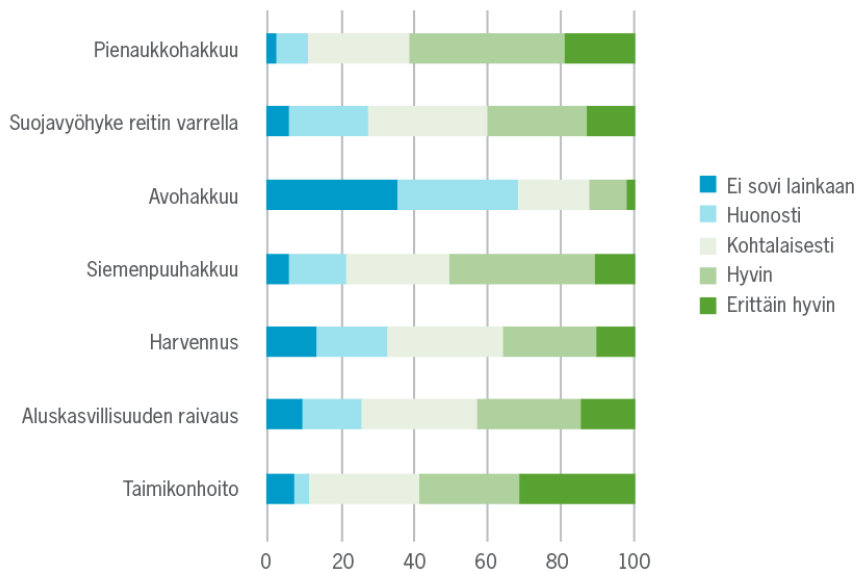
## Tulokset

Yleisimmät loppupalven aktiviteetit Rukan alueella olivat hiihto ja laskettelu (kuvio 1), joihin osallistui vastaajista 58 %. Lähes puolet vastaajista harrasti luonnossa kävelyä tai oli kiinnostunut luonnon tarkkailusta. Muihin luonnossa tapahtuviin aktiviteetteihin osallistuttiin huomattavasti vähemmän. Suurin osa matkailijoista ilmoitti osallistuvansa useampaan kuin yhteen ulkoiluaktiviteettiin. Lisäksi 40 % vastaajista aikoi käydä tai oli käyttänyt alueen ravintolapalveluita tai osallistunut viihdepalveluihin.



**Kuvio 1. Matkailijoiden osallistuminen eri aktiviteetteihin Rukalla**

Metsänhoidon toimenpiteistä parhaiten Rukan alueelle vastaajien mukaan sopivat [taimikonhoito](#) ja [harvennushakkuut](#). Taimikonhoito sopi Rukan alueelle hyvin tai erittäin hyvin. Kymmenesosa matkailijoista arvioi harvennushakkuuden sopivan alueelle erittäin hyvin ja 60 % hyvin tai kohtalaisesti (kuvio 2).



**Kuvio 2. Vastaajien arviot eri metsänhoidon toimenpiteiden soveltuvuudesta Rukan alueelle**

Vastaajien mielestä päätehakkuumenetelmistä Rukan alueelle sopii parhaiten [pienaukkohakkuu](#). Lähes viidennes vastaajista piti pienaukkohakkuuta erittäin hyvin alueelle sopivana ja yli 40 % hyvin sopivana. Myös [siemenpuuhakkuu](#) soveltuu vastaajien mukaan alueelle. Puolet kaikista vastanneista arvioi siemenpuuhakkuun sopivan alueelle hyvin tai erittäin hyvin ja lisäksi vielä lähes 30 % matkailijoista piti sitä kohtalaisesti alueelle sopivana hakkuumenetelmänä. (Kuvio 2.)

Päätehakkuun, jossa jätetään [suojavyöhyke](#) ulkoilureitin varrelle, arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi menetelmäksi noin 40 % vastaajista. Sen sijaan [avohakkuu](#) sopii alueella käytettäväksi hakkuumenetelmäksi huonosti tai ei lainkaan. (Kuvio 2.)

## Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Maastohiihto ja laskettelu olivat selkeästi yleisimmät aktiviteetit, joihin matkailijat Rukan alueella osallistuivat. Ohjattuihin aktiviteetteihin puolestaan osallistui vähäinen määrä vastaajista. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että suomalaiset käyttävät vähemmän luontoon liittyviä ohjaus- ja opastuspalveluita kuin ulkomaalaiset matkailijat <sup>[6]</sup>. Moottorikelkkailun vähäiseen osuuteen saattoi vaikuttaa kyselyn ajankohta, sillä olosuhteet moottorikelkkailulle olivat jo heikohkot.

Taimikonhoito, aluskasvillisuuden raivaus ja harvennushakkuut sopivat matkailijoiden mukaan vähintäänkin kohtalaisesti alueelle. Myös aiemmissa tutkimuksissa harvennushakkuiden on todettu sopivan virkistysalueiden metsien käsittelyyn <sup>[7]</sup> <sup>[8]</sup>. Harvennuksen jälkeen metsät ovat avarampia, valoisampia ja niissä on helpompi liikkua, nämä tekijät vaikuttavat harvennettujen metsien arvostukseen. Harvennushakkuun voi tehdä [puuston ryhmittymisen huomioiden](#).

Päätehakkuumenetelmät, joissa metsän peittävyys säilyy, soveltuvat matkailijoiden mukaan hyvin alueella käytettäväksi hakkuumenetelmäksi. Sen sijaan perinteisesti paljon käytetyn avohakkuun tilalla tulee suosia muita hakkuumenetelmiä ulkoilu- ja virkistysreittien varrella ja muilla matkailun kannalta merkittäville kohteilla. Esimerkiksi siemen- ja suojuustuosten on osoitettu soveltuvan matkailu- ja virkistyskäyttöön suhteellisen hyvin, jolloin maiseman avoimuus puuston ohella on tärkeä maisemallinen elementti <sup>[2]</sup> <sup>[7]</sup>. [Kaistalehakkuuta](#) voi käyttää avohakkuun sijaan. Rajauksessa tulee huomioida korkeuskäyrät ja kulkureitit.

Rukan alueen kasvavan matkailun haaste on matkailun ja metsätalouden yhteen sovittaminen sekä yksityismaiden talousmetsien hyödyntämisen lisääntyminen matkailutoiminnan laajentumisen myötä. Nyt saatu tulos osoittaa, että hoidetut talousmetsät soveltuvat ulkoilu- ja virkistyskäyttöön ja tuloksia voidaan hyödyntää Rukan alueellisessa ja tilakohtaisessa metsäsuunnittelussa.

Talousmetsien matkailukäyttöä voidaan edistää kehittämällä käytön pohjaksi sopimusmalleja, joilla maisema- ja virkistysarvojen aiheuttamia kustannuksia voidaan maanomistajille korvata. Tällöin tarvitaan tietoa matkailuun liittyvien eri osapuolten maisema-arvoista ja suhtautumisesta metsien hoitoon, jossa tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää.

### Kuvagalleria



Kyselytutkimus laadittiin osana [Ruka-Kuusamo pilotti. Elinkeinolähtöisen, monitavoitteisen metsäsuunnittelun kehittäminen matkailukeskittymässä \(MoTaSu\)](#) -hanketta. Hanketta rahoittaa Euroopan maaseudunkehittämisen maatalousrahasto Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kautta sekä Kuusamon alueen matkailuyrittäjät, Kuusamon kaupunki, Metsänhoitoyhdistys Kuusamo, Suomen metsäkeskus, Metla ja Oulun ammattikorkeakoulu.

Aineiston keruussa avusti Oulun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksikön metsä ja maisema -opintojakson opiskelijat (2011) ja aineiston tallensi **Riikka Heikkilä**.



## Lähteet

1. <sup>△</sup>Rämet, J., Törn, A., Tolvanen, A. & Siikamäki, P. 2005. Luonnonsuojelu ja luontomatkailu paikallisväestön silmin - kyselytutkimus Kuusamon ja Syöteen alueella. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 151, 1–40.
2. <sup>△</sup><sup>ab</sup>Tyrväinen, L., Silvennoinen, H. & Hallikainen, V. 2010. Kansainvälisten matkailijoiden maisema- ja ympäristöarvostukset Pohjois-Suomessa. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja 147. Hakupäivä 24.4.2014. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp147.htm>
3. <sup>△</sup><sup>ab</sup>Sievänen, T. & Neuvonen, M. 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Hakupäivä 24.4.2014 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.pdf>
4. <sup>△</sup>Horne, P. 2002. Ulkoilijoille tärkeät metsäluonnon ominaisuudet. Teoksessa S. Lyytikäinen (toim.) Luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistysarvot ulkoilumetsien hoidossa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 846, 31–38.
5. <sup>△</sup>Ranta, O. 2011. Metsä matkailukäytössä. Etnografinen tutkimus luonnossa opastamisesta. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.
6. <sup>△</sup>Silvennoinen, H. & Tyrväinen, L. 2001. Luontomatkailun kysyntä Suomessa ja asiakkaiden ympäristötoiveet. Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 112–127.
7. <sup>△</sup><sup>ab</sup>Metsäntutkimuslaitos. 2007. Tunturi-Lapin metsäselvitys. Hakupäivä 24.4.2014. [http://www.lapinliitto.fi/c/document\\_library...](http://www.lapinliitto.fi/c/document_library...)
8. <sup>△</sup>Maisema ja metsänhoito Ruka-Kuusamon alueella. Hakupäivä 24.4.2014. <http://www.oamk.fi/toolbox/fileuploads...>